

Hurok

AUTHOR:THEATERMAN PUBLISHED DATE: 2021.01.12.

Egy rendkívüli évet kezdünk a színházban is erősen!
Olyan társadalomkritikával, amilyen társadalomban élünk. Ismerjük, látjuk, megéljük. Igyekszünk elfogadni az elfogadhatatlant. Próbáljuk hinni, hogy minket nem érint. Vagy csak közvetve. Érezhetjük, hogy nincs hozzá közünk. Ez mások világa, más nagyságrendek, más játszmák, más szintek. Pedig nem. A Hurokban az a csodálatos, hogy végigpásztazza a társadalmat a minisztertől a droggal és prostitúcióval terhelt legelesettebb emberekig. A döbbenet az, hogy ismerős a történet. Mindenki be tudja sorolni magát valamelyik „kasztba”. És az előadás után elég nehéz feleszmélni, hogy a 21. században ott tartunk, hogy az osztályba sorolás, az egymástól élesen elváló, egymástól (legalábbis letről felfelé) függő kasztok, és a lefelé haladva egyre növekvő kilátástalanság ismerős látvány.

Mindenki nyaka körül szorul a hurok. A Kerékgyártó István által írt, Bagossy László rendezte darab az Orlai Produkciós Iroda jóvoltából került a közönség elé. A helyszín pedig immár nem csak a történetnek eredetileg otthont adó Jurányi ház, hanem az online tér is. Bátor vállalkozás az Interneten is közreadni ezt az egyáltalán nem könnyen befogadható produkciót. Épp azért van vele nehéz dolgunk, mert nagyon élesen jelen van benne a szembenézés igénye.

Egy felkiáltójel mellett, hogy ez a világ már nem fikció, nem elképzelt jövő, nem disztópia, hanem mostanra nagyon is a jelen. Élve boncoló, jelen idejű történet.

Sokat gondolkodtam azon, hogy a benne megjelenő világ szélsőségessége kapcsán, ha ez akár csak egy baráti beszélgetésben szóba kerül, a leggyakoribb ellenérv így hangzik: máshol is ez megy, máshol is így van. Ezzel nagyon nem is lehet vitatkozni annak ellenére, hogy mérhetetlenül sajnálatos. Nem csak a tény, hogy mindenhol így működik, de a legyintő belenyugvás is, ami körüllegi ezt is, mint annyi más, érzékeny témát. Persze elfogadható, hogy a világ mindenütt mocskos, és hogy a *politikai-társadalmi prostitúció* a mindennapi élet velejárója – azon mégis érdemes elgondolkodni, mekkora helyen, és milyen mértékekkel zajlik mindez. Hol van az a pont, ahol az arányok elviselhetetlenné, élhetetlenné teszik a mindennapokat.

A Hurok nyers egyszerűséggel mutatja be, ahogyan a *szar* elindul lefelé. A *legfőbb főúrtól* a miniszteren és államtitkáron át az élelmiszer-lánc tulajdonoson keresztül halad a történet. Majd tovább a boltvezetőtől a bolti eladóig, és annak nyomorban tengődő, drogfüggő testvérétől a kiutat jelentő, de szintén terhelt múltú párjáig. Ha odafent baj van, elkezd lefelé gyűrűzni, és mindenki életébe behatolnak a következmények. Minél elesettebb és nincstelenebb az ember, annál kétségbeesettebben, és kiszolgáltatottabban rezonál a történésekre. Amikor odafent milliárdok mozdulnak meg, a kisembernek az utolsó fillérje, megélhetése, létfunkciója kerülhet veszélybe annak ellenére, hogy látszólag a kettő között nincs összefüggés. Csak a hurok. Ami minden társadalmi réteg nyakában ott lóg és egyre csak feszül. Ahogy nőnek a társadalmi különbségek és zajlanak az ezeket indukáló események, a feszültség is csak nő, és egy bizonyos ponton elkerülhetetlen a robbanás, ezeknek a világoknak a szükségszerű találkozása, kölcsönhatása. És az a bizonyos mocskos, ami fentről elindult és maga alá temetett mindent lefelé haladva, képes megfordulni, visszagyűrűzni és ellentétes hatást kiváltani is. Az idő és a történelem teszi a dolgát...

Tanulságos látni, hogy az egyes társadalmi csoportok (mert számomra még jelen viszonyok között is idegen a *kaszt* szó használata) milyen mértékben kiszolgáltatottjai, vazallusai egymásnak. A Hurok nyolc jeleneten keresztül halad lefelé térben és időben. Ez alatt számos viszonyrendszerbe enged bepillantást. Megerősít az ember esendőségében és tökéletlenségében. Láthatjuk, hogy az élet sehol nem fenékgig tejfél. De amíg a felsőbb rétegekben inkább a korrupció és a „kéz kezét mos” a jellemző (vagy az előadásban megjelenő úgynevezett „*bizalmi kéz*”), úgy az alsóbb szinteken más fajsúlyú kérdéseket boncolgat a szerző. Olyanokat, mint az önazonosság, vagy éppen a másság és annak vállalása, a testvéri szeretet, a küzdelem a nyomorral a napi betevőért, a napról napra élés. És paradox módon a létra legalsó fokán, a normális életre legkisebb esélyt kapó emberek világában jelenik csak meg az áldozathozatal, a testvéri szeretet, vagy éppen a segítő társ. A lány, aki maga is megjárta a drogok

és a prostitúció poklát, ki akarja rántani a szeretett férfit ugyanebből a gödörből. Nem hagyja el, nem fordít hátat neki. Sőt, annyira szereti, hogy még egyszer utoljára, bár teljes undorral, de *hajlandó áruba bocsátani a testét*. Ennek a mozzanatnak lesz később következménye a fenti és lenti világ nem várt találkozása is...

Az előadásban leginkább kor-, illetve kórképet látunk. Nincsenek benne ítéletek, sem instant válaszok. Annál több viszont a kérdés, amit nem is maga a történet fogalmaz meg, hanem a történetet látva a néző. Önmagában és önmagáról. Ez adja a darab zsenialitását. Számos ponton nyitva hagyja a történéseket, teret adva a nézőnek arra, hogy átgondolja, hogyan alakulhat a szereplők élete egy-egy sorsfordító pillanat után.

Ad-e egyáltalán a valóság esélyt a sorsok megfordulására? Tudunk-e élni az esélyeinkkel? Az esélytelenség egy eleve elrendelt állapot, vagy következmény? Van-e átjárás az egyes világok között? Mit képes és mit nem képes megoldani a pénz? Mennyit érnek az elvek és hová lehet belőni azok árfolyamát a mindennapi élet piacán? Mi történik, ha egyszer tényleg visszanyal a fagy és kidurran a kisgömböc? Fejlődőképes lenne-e a társadalom, ha nem lennének benne élősködők, igazságtalanságok? Szükségszerű és működőképes-e a modern korban az alá-fölérendeltség, a vazallusi rendszer, a társadalmi osztályok és kasztok létrehozása, fenntartása, bebetonozása? Milyen más alternatíva mentén szerveződhetne a társadalom, és életképes lehet-e ez a valóságban? És végső soron elnyeri-e az ártatlan és a kiszolgáltatott, egyszerű ember a nyugalmat, a kisémmiző nagyúr pedig a méltó büntetését?

Az élet nem tündérmese. A darabban bemutatott világ pedig nem túlzás, hanem a mindennapi életünk, a szürke valóságunk mismásolás nélküli lenyomata. Ha ehhez még hozzávesszük azt is, hogy egy világjárvány tombol, elgondolkodhatunk azon, vajon meddig fenntartható egy szélsőséges, fájóan igazságtalan, indokolatlan áldozatokat követelő rendszer? Mikor ismerjük fel a hibát, és képesek vagyunk-e még annak kijavítására? Ma, amikor a világban egy nagyon szűk kiváltságos rétegtől eltekintve kisebb-nagyobb mértékben mindenki ugyanazokat a terheket nyögi, szélsőségesen kicsontozva, végtelenül megfáradva, megkérgesedett szívvel és lassan kiüresedő lélekkel. Hol érdemes elkezdeni ennek a rákos daganatnak a kezelését, és eltűnhet-e nyom nélkül a társadalom testéről az élősködő, szüntelenül sajnó fájdalmat okozó igazságtalanság, annak minden pusztításával, nyomorával és bűnével együtt? Biztosra vehető, hogy a változás hosszú, fájdalmas, és talán továbbra is elfogadhatatlan mennyiségű áldozatot követelő folyamat. Valahol mégis el kell kezdenünk a számvetést. Megvizsgálni kicsiben, önmagunk jelentéktelen világában a mindennapi kompromisszumokat, elnyomásokat fentről és nyomásgyakorlásainkat lefelé, számba venni a mi kis saját prostituálódásainkat, önzésünket és átváltoztatni segítségnyújtássá, odafigyeléssé, nyitottsággá, önazonossággá és elfogadássá. Mert mindannyiunk nyakán feszül a hurok. Sőt, egymásét feszítjük. Elvágni pedig csak azzal tudjuk, ha valahogy

felülkerekedünk a saját tökéletlen emberi természetünk könnyelmű mocskain, és elkezdünk kicsit takarítani.

Hogy a létra alján hőseink kapnak-e esélyt, és főleg, képesek-e élni vele, azt a néző fantáziájára, egyéni reményeire bízva az előadás. Ahogy azt is, hogy a néző mit kezd vele, mennyit gondolkodik a megfejtésen és mire jut a látottakkal.

Végszóként jelzem, hogy vérben, zaklató jelenetben, trágárságban nem szűkölködik a parádés szereposztású darab, de azt is hozzá kell tennem, hogy a valóság, melyre –különösen a legfelső szinteken, ahonnan az egész kupac elindul- nincs rálátásunk, a darab minden merészségét felülmúlja és sokkal romlottabb, mocskosabb még annál is, amit a szabadjára engedett képzeletünk kreálni képes. Szomorú, tanulságos, és minden kosszal együtt is katartikus, felszabadító történet, figyelemre méltó megjelenítéssel, és egy csipetnyi reménnyel a feloldozásra. ***Egyszer talán, hamarosan.***

Szereplők:

Mészáros Máté

Debreczeny Csaba

Járó Zsuzsa

Nagy Dániel Viktor

Epres Attila

Rába Roland

Gombó Viola

Dékány Barnabás

Fotó: Orlai Produkciós Iroda